

Att finna sig själv i Skattungbyn

- En studie om alternativa sociala system i Skattungbyn

Finding oneself in Skattungbyn

- A study of alternative social systems in Skattungbyn

Linnéa Odevik

Att finna sig själv i Skattungbyn

- En studie om alternativa sociala system i Skattungbyn

Finding oneself in Skattungbyn

- A study of alternative social systems in Skattungbyn

Linnéa Odevik

Handledare: Elisabeth Wollin Elhouar, Södertörns Högskola,
Institutionen för historia och samtidsstudier

Examinator: Malin Beckman, Sveriges Lantbruksuniversitet,
Institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå, G2F

Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling

Kurskod: EX0523

Program/Utbildning: Agronomprogrammet - landsbygdsutveckling

Utgivningsort: Uppsala

Publiceringsår: 2015

Omslagsbild: Utsikt över vidderna från landsvägen i Skattungbyn. Linnéa Odevik, privat foto.

Övriga kartor och bilder: Alla kartor och bilder i uppsatsen har publicerats med tillstånd från upphovsrättsinnehavaren.

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Unga, landsbygd, Skattungbyn, Giddens, struktureringsteori, diskursivt medvetande, praktiskt medvetande, självhushållning.

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land

Jag sitter på Dalatrafiks buss från Mora till Orsa. Ett par säten framför mig sitter mor och dotter som verkar vara från trakten. De spekulerar om eventuella platser att flytta till. Ludvika, Avesta, Falun. Stockholm kanske? De börjar skrocka som om det var ett naivt förslag. En korkad och ouppnåelig dröm.

Bussen från Mora till Orsa är lite sen, men bussen som ska ta mig från Orsa till Skattungbyn har väntat in den. Jag blir lättad då det är en timme till nästa och sista bussen för dagen går. Jag tar mig klumpigt ut från bussen med min stora ryggsäck och skyndar mig på Skattungbybussen. Jag ska stanna i byn i tre dagar framöver för att intervjua människorna som bor där och se hur livet ser ut för dem. Jag märker att jag är den enda passageraren på den stora bussen och i bakgrunden spelar radion rockklassiker från P4 radio Dalarna.

Bussen brummar på uppför slingriga vägar genom skogen ända tills jag ser skylten "Skattungbyn" som signalerar att jag är framme. Plötsligt öppnar sig den mörka barrskogen för en otrolig utsikt över en djup dal och oändliga skogar. Bussen åker på landsvägen genom byn kantad av röda stugor av både äldre och nyare slag. Ett hus med en stor gul träsol på fasaden och en lanthandeln med hemmfixad belysning över en handmålad skylt. Framme vid mataffären hoppar jag av och busschauffören önskar mig en trevlig dag. Det är en vårdag i april men Skattungbyn är fortfarande till stor del täckt av snö. Träden står kala medan kråkorna kraxar. Den lite stingande och söta doften av ensilage, häst och ladugård når min näsa medan jag traskar vidare längs landsvägen mot den omålade lilla timmerstugan jag ska bo i under mitt fältarbete. Den här lilla byn ruvar nämligen på en hemlighet.

Sammanfattning

Den här kandidatuppsatsen är en kvalitativ studie som undersöker en grupp unga människors val att bo i Skattungbyn, en landsbygdsort i norra Dalarna. Materialet är baserat på kvalitativa intervjuer genomförda med åtta personer som bott i byn under en längre eller kortare tid. Personerna har bott i byn efter att de gått Mora folkhögskolas kurs *Ekologisk odling och hållbar livsföring* som hålls där. Materialet har analyserats genom Anthony Giddens struktureringsteori med fokus på begreppen praktiskt och diskursivt medvetande för att förstå de drivkrafter som ligger bakom valet att bosätta sig i byn.

I studien undersöks hur olika upplevelser av staden och det moderna västerländska samhället bidragit till en flytt till landsbygden. Vad som är viktiga ingredienser för trivsel i dessa unga människors liv och slutligen vad det är som möjliggör för de unga som flyttar till Skattungbyn att kunna bosätta sig där. Studien har visat på hur det moderna samhället hindrar människor från att ta beslut baserade på deras egna viljor genom samhällets kontroll över individen. Men även på hur individen kan bryta dessa och själv bygga upp nya strukturer. Dessa två processer sker dock aldrig separat utan bygger istället upp varandra.

Nyckelord: *Unga, landsbygd, Skattungbyn, Giddens, struktureringsteori, diskursivt medvetande, praktiskt medvetande, självhushållning.*

[Skriv här]

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	7
1.1 Bakgrund.....	7
1.2 Syfte.....	10
1.3 Tillvägagångssätt.....	10
1.4 Teoretisk bakgrund.....	12
1.5 Presentation av informanter.....	14
2 Hur upplevs staden?	17
2.1 Rutiner utan eftertanke	17
2.2 Att kunna påverka sitt eget liv.....	20
2.3 Tid.....	23
3 Hur beskrivs livskvalitet?	26
4 Att bo i Skattungbyn.....	30
4.1 Praktiska problem och lösningar	30
4.2 Skattungbyn som en del av samhället.....	33
5 Slutdiskussion	35
Referenser	39
Hemsidor.....	40

[Skriv här]

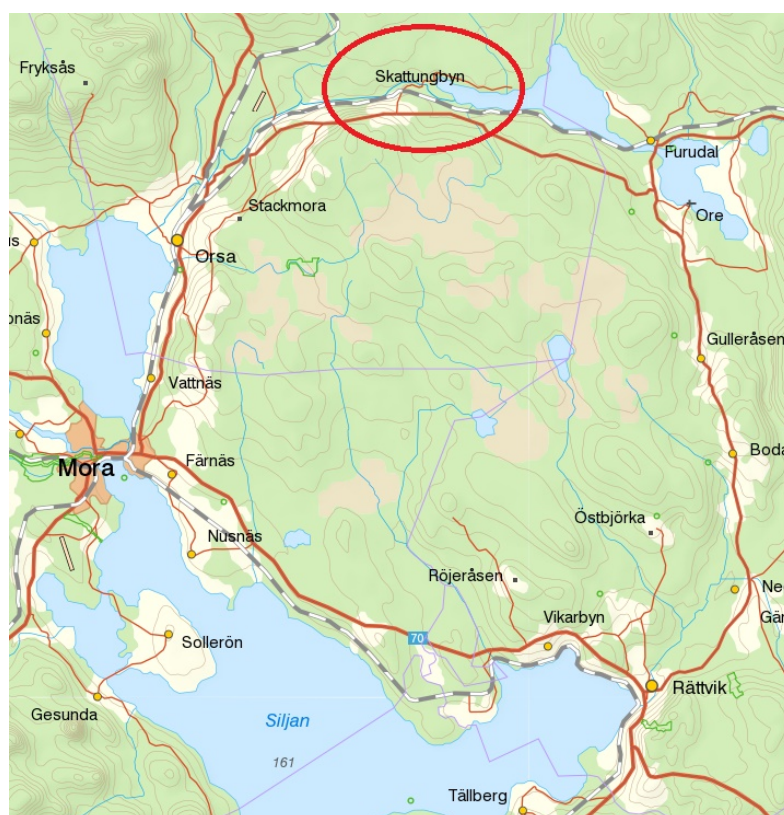
1 Inledning

Under 1970-talet flyttade stora mängder människor från urbana regioner till landsbygden. Sverige är inget undantag från detta fenomen som Berry kallar *counterurbanisation*. Decennierna efter 70-talet följde Sverige den internationella trenden av en långsamt avslutande counterurbanisation. På grund av Sveriges historia av många olika definitioner av vad landsbygd är, är det dock svårt att analysera migrationsmönster. En sak står däremot klar, att under 1990-talet växte både de urbana och rurala regionerna i invånarantal i Sverige (Amcoff 2008; Westlund 2002). Orsakerna till varför människor flyttar till landsbygden är dock väldigt olika. I den här studien ska jag därför försöka hitta några av orsakerna bakom varför en särskild grupp individer väljer att flytta till landsbygden. Den grupp jag främst valt att studera är unga vuxna. Detta är en viktig grupp ur landsbygdsutvecklingsperspektiv eftersom de är i den ålder då de flesta bildar familj. På så vis höjer de både invånarantalet och medelåldern (Amcoff 2008:77).

1.1 Bakgrund

Sommaren 2012 drar en kompis med mig upp till en liten by i Siljansbygden. Han berättar att det finns en folkhögskolekurs där som han funderar på att gå och att han vill se hur stället verkar. Han säger nå-

got i stil med ”Vi ska wwoofa och timra hus, det blir kul, jag lovar!”. Väl i byn förvånas jag över hur mycket unga människor det bor i den lilla byn djupt inne i dalaskogarna. Alla verkar känna varandra, grejer lånas ut hit och dit och folk kommer och går. Det råder en mycket god och optimistisk stämning. Men, hur hamnade de här? Och hur lyckas alla dessa unga människor bo i den här lilla byn när resten av Sveriges byar en efter en verkar dö av folkningsdöden? Ett och ett halvt år senare när jag ska välja ämne till den här uppsatsen har tanken på Skattungbyn ännu inte släppt mig.

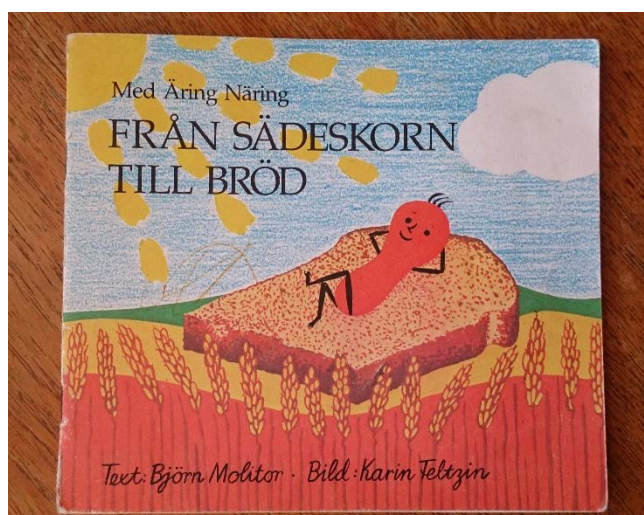

Figur 1: Karta över Siljansbygden i Dalarna. Källa: © Lantmäteriet 2015

En och en halv mil nordöst om Orsa ligger Skattungbyn, en by med runt 300 invånare och vidunderlig utsikt. Sedan 1978 håller Mora

[Skriv här]

folkhögskola där en kurs i Ekologisk odling och hållbar livsföring och det är vad som i första hand lockar unga människor till den lilla byn (Källgren & Norelius 2014). Att lära sig odla sin mat för egen hushållning vid någon typ av lärosäte är inget nytt i Sverige. Under tider med matbrist under 1800-talets slut och 1900-talets början ingick detta i grundskoleundervisningen (Åkerblom 2004). Sedan 1980-talet, då de flesta barn vuxit upp i urbana områden, har odling återigen börjat tas upp i skolorna. Men då med ett rent utbildningssyfte för att lära barn hur processen går till från "the field to the fork" som Åkerblom snitsigt beskriver det.

Figur 2: Barnbok från 1982. Källa: Linnéa Odevik. Privat foto.

Enligt kursbeskrivningen på Mora Folkhögskolas hemsida får deltagarna under kursen lära sig att odla, baka och laga mat till att elda, sköta om hus, vedhantering, hantverk och att diskutera samhällsfrågor. Utöver detta ingår även en stor dos gruppdynamik då kursdeltagarna lämnas stort ansvar över kursens utformning. Kursen går under odlingsåret från januari till november och under året bor deltagarna in-

ackorderade i skolans bostäder. De flesta flyttar iväg igen efter kursens slut men på senare år har unga återigen börjat bosätta sig i byn även efteråt liksom på 80-talet berättar Tomas, en utav min informanter.

1.2 Syfte

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka vad det är som gör att unga människor söker sig ut på landsbygden, mer specifik Skattungbyn, och vad det är som underlättar för dem att bo där. För att kunna besvara syftet har jag delat upp det i tre frågor:

1. Hur upplevs det urbaniserade samhället?
2. Hur beskrivs livskvalitet?
3. Vad möjliggör för unga att bosätta sig i Skattungbyn?

1.3 Tillvägagångssätt

Mitt material samlade jag in under totalt fyra dagars fältundersökning i Skattungbyn samt vid tre tillfällen då jag utförde telefonintervjuer. Efter att jag fått kontakt med ett par informanter åkte jag upp till Skattungbyn över eftermiddagen en lördag i april. Jag hade nämligen fått höra att lördagar var den dag som folk rörde sig mest i byn. Den informant jag haft mest kontakt med visade mig runt i byn och förklarade vad jag såg medan jag ställde frågor och observerade, en så kallad walkabout-intervju (Kajser & Öhlander 2011:91). Jag passade även på att prata med folk jag såg och fann på så sätt ytterligare informanter.

[Skriv här]

Efter denna snabbvisit stannade jag även tre dagar i byn veckan där-
efter då jag utförde mina intervjuer. Eftersom jag ville undersöka in-
formanternas sätt att se på sitt liv och sin omvärld valde jag att an-
vända mig utav en kvalitativ metod och analys (Kaijser & Öhlander
2011:31). Intervjuerna jag utförde var semistrukturerade då jag hade
några huvudfrågor jag ville ställa men med möjlighet för informanten
att ta frågorna dit hen ville och berätta om det som var viktigt för just
denne (Kaijser & Öhlander 2011:99). Sammanlagt intervjuade jag åtta
personer varav tre av intervjuerna utfördes över telefon då dessa in-
formanter var utflyttade ur byn. En informant mailade mig även efter
intervjun för att klargöra det hon ville få fram i intervjun.

De flesta av mina informanter var i tjugo till trettioårsåldern med en
informant i femtioårsåldern. För mina informanter hade jag två krav.
För det första att informanten skulle ha gått kursen *Ekologisk odling
och hållbar livsföring* vid Mora folkhögskola i Skattungbyn. För det
andra att informanterna bott kvar en tid i byn efter kursens slut. Detta
var mina två egentliga kriterier för urval av informanter. Valet av per-
soner jag intervjuar kan ha stor inverkan på mitt material, därför för-
sökte jag finna ett så brett spektrum av erfarenheter och upplevelser
som möjligt hos mina informanter (Kvale & Brinkmann 2009). Efter
några intervjuer upptäckte jag dock en avsaknad av manliga informan-
ter och försökte då aktivt att inkludera fler män men även slumpen
hjälpste mig här. Alla intervjuer utom de som utfördes över telefon tog
plats hemma hos informanterna. Med stor gästvänlighet tog de emot
mig i sina hem och lät mig ta del av sina livsberättelser.

Min analys är baserad på utsagor från åtta personer som bor eller
bott i Skattungbyn under längre eller kortare perioder. Åtta personer
kan inte representera alla inflyttade skattungbybors tankar och upple-

velser, men de kan ge oss en glimt av den. Det som skapats i Skattungbyn är även det något unikt och jag försöker i den här uppsatsen därför inte ge en generell bild av unga som flyttat till landsbygden utan beskriva hur det gått till just på den här platsen och för de här personerna.

1.4 Teoretisk bakgrund

Teorin är modellen av glasögon jag har valt att betrakta och analysera mitt material genom. Den teori jag har valt är struktureringsteorin utarbetad av sociologen Anthony Giddens

Giddens kritiserar tidigare sociologiska inriktningar, bland annat strukturalism och fenomenologi. Strukturalismen fokuserar på hur strukturen kontrollerar handlingarna och fenomenologin inriktar sig på subjektiva handlingar men förklarar inte macrosociala fenomen på ett tillfredställande sätt. Giddens anser inte att den ena inriktningen är sannare än den andra. Det han saknar är istället en sammankoppling mellan de båda inriktningarna och begrepp som förklarar detta (Månsson 2007:419f). Giddens sätter sig emot funktionalismen och teorier där aktörer ses som omedvetna om konsekvenserna av sina handlingar (Månsson 2007:420). Struktureringsteorin som Giddens arbetat fram i en ambition att finna styrkorna i de existerande sociologiska inriktningarna och exkludera svagheter, utgår ifrån att människan kan reflektera över sina handlingar (Månsson 2007:421f). Om man frågar har hon nästan alltid en teori bakom som förklarar och ger mening åt handlingen men som kanske inte alltid är ”korrekt” (Månsson 2007:422).

Vardagsliv och rutiner styrs utan att människor tänker på varför de handlar som de gör. Det är när dessa rutiner bryts som det blir intres-

[Skriv här]

sant att undersöka vad det är som ligger bakom handlandet. Giddens diskuterar mänskligt medvetande och skiljer mellan dessa med det omedvetna, det praktiskt medvetna och det diskursivt medvetna. Urskiljningen ligger i människornas minneskapacitet och om de kan reflektera över handlingarna eller ej och om de kan uttrycka sina motiv och intentioner i ord. Giddens anser att människor alltid kan handla på ett annat sätt. Att det näst intill aldrig är så att det finns faktorer som påverkar en människas valmöjlighet som inte går att påverka. Han menar att människor påverkas till att ta vissa val men att de inte slutar att se valmöjligheten, även om de inte tar dessa. Människor har alltså inte total valfrihet enligt Giddens men kan se alternativen (Månsson 2007:422f; Fuchs 2003).

Det omedvetna medvetandet uppstår för det mesta i barndomen då vi ännu inte utvecklat förmågan att diskutera. Det handlar om minnen som är känslomässiga och knutna till kroppen eller bilder. I vuxen ålder orsakas det omedvetna medvetandet oftast av traumatiska upplevelser (Månsson 2007:423).

Det praktiska medvetandet handlar om handlingar vi utför utan att reflektera över det eller att kunna beskriva hur vi bär oss åt. Detta medvetande utgör en stor del av det sociala livet. Vi behöver inte diskutera vilka regler som styr eller tänka efter hur vi bör handla (ibid).

När vi börjar diskutera varför vi utför vissa handlingar och rutiner använder vi det diskursiva medvetandet. Det gör att vi kan förändra vardagliga rutiner. ”Däremot är det svårare att identifiera och påverka de omedvetna motiv som styr våra handlingar” (Månsson 2007:423). Det vardagliga agerandet handlar mycket om att skapa och upprätthålla en känsla av trygghet i omgivningen. ”Rutiniseringen av vardagslivet är kopplad till det praktiskt medvetna och till behovet att hantera

den grundläggande ångest som präglar den mänskliga existensen. Rutiner bidrar till att strukturera tillvaron och de kan fungera som ett skydd mot ångest och känslor av otillräcklighet” (Månsson 2007:424). Först när en människa kliver ut ur dessa rutiner förstår hon dess vikt.

Giddens menar att individens handlingar inte är avskilda från samhället och sociala institutioner. Dessa bygger istället upp varandra då de sociala mötena återkommer under en längre tid och skapar en kedjereaktion som reproducerar samhället (Månsson 2007:424; Fuchs 2003). Då människor agerar i samspel med andra och anpassar sitt beteende efter andra individer skapas en regelbundenhet. Människors handlande är strukturerade. I och med detta kan inte struktur och handling skiljas åt utan formar istället varandra (Månsson 2007:425; Fuchs 2003). Så länge människor har möjlighet att handla på ett annat sätt har de makt enligt Giddens (Månsson 2007:426; Fuchs 2003).

1.5 Presentation av informanter

Agnes är 25 år och kommer från Stockholm där hon har bott hela sitt liv. Hon pluggade hållbar samhällsutveckling på Stockholms universitet innan hon gick kursen i Skattungbyn. Efter kursen stannade hon kvar ett år och bodde i kollektiv med tre andra och levde på sina sparpengar.

Emma är 23 år gammal och kommer från en storstad i USA. Hon gick kursen 2014 och bor kvar i byn under det här året men planerar att flytta vidare när året är slut. I byn bor hon i kollektiv och lever på sparpengar.

Ida är 34 år och kommer från Småland. Hon pluggade systemvetenskap i Linköping och jobbade sedan i Örebro och Stockholm. Hon har

[Skriv här]

rest mycket och är utbildad yogainstruktör. Ida stannade kvar ett år efter skattungekursens slut och bodde då i vagn (minibus på hjul). Nu bor hon i Småland igen.

Jonas är 28 år gammal och kommer ifrån Umeå. Vid 18 års ålder flyttade han till Stockholm där han blev kvar. Jonas har sedan länge varit på jakt efter ett hus och fann drömhuset för två år sedan när han gick skattungekursen. Nu är han äntligen på väg att flytta in med sin flickvän och tillsammans väntar de barn.

Maria är 54 år och har bott i Skattungbyn i över trettio år. Hon gick kursen 1980 och flyttade in kort därpå. Hon är uppvuxen på en ö i Stockholms skärgård. Nu bor hon på sin gård med sin partner och barnen är utflugna.

Mattias är 29 år gammal och uppvuxen i Trollhättan. Efter studenten har han bott ibland annat Oslo och Göteborg och arbetat inom byggbranschen, på lager, med festarrangemang med mera. Han flyttade till byn 2012 efter att ha varit i byn på festival flera somrar i rad.

Moa, 29 år, gick kursen 2011 och bor nu där i en vagn. Hon är uppvuxen i Gislaved men har rest genom fyra kontinenter. Hon har även bott i Göteborg och på Gotland. Hon är intresserad av feminism, mänskliga rättigheter, att odla och hantverka.

Tomas är 36 år och kommer ifrån Umeå. År 2005 gick han kursen i Skattungbyn och bodde sedan där 2007-2012. Han och tre kompisar var bland de första på många år att flytta in i byn efter att de gått kursen. Nu bor han i Umeå och letar hus tillsammans med sin flickvän.

Alla mina informanter heter egentligen något annat men har anonymiserats av standardskäl. I texten kallar jag de personer jag intervjuat

som alla bor eller har bott i Skattungbyn för skattungar. Kursen *Ekologisk odling och hållbar livsföring* vid Mora folkhögskola benämner jag kort och gott för *kursen*. Sist men inte minst vill jag klargöra att när jag skriver ”staden” refererar till staden i egenskap av det moderna västerländska samhället baserat på en kapitalistisk marknadsekonomi. När jag skriver ”staden” syftar jag alltså främst inte en ort med ett visst antal invånare utan snarare på de strukturer som präglar den.

[Skriv här]

2 Hur upplevs staden?

2.1 Rutiner utan eftertanke

Mycket av det vi gör i vardagslivet sker utan att vi reflekterar över det. De flesta följer samhällsstrukturen utan att ifrågasätta den. Framför allt utför vi dagligen alla dessa handlingar utan att fråga oss själva vad vi egentligen vill.

Efter studenten började Ida plugga systemvetenskap i Linköping. Hon var utbytesstudent i Australien under studietiden och började jobba som programmerare i Örebro när hon var klar. Hon jobbade där i tre år men kände att det inte var så himla roligt. Efter det flyttade hon till Stockholm för att jobba som IT-konsult och det var där det brast. – Ur intervjuanteckningar med Ida

Idas historia börjar väldigt lik många andra ungdomars i Sverige med att hon flyttar hemifrån till en universitetsstad för att studera. Hon har rest och sett världen och fått ett bra arbete. Det låter som en början på det perfekta livet, men för Ida visar det sig vara tvärt om. Utan att tänka efter har hon följt en utstakad väg av förväntningar på vad hon borde göra och vilja. Människor kan reflektera och kontrollera sina handlingar, och vardagsliv och rutiner styrs utan att människor tänker på varför de handlar som de gör, menar sociologen Anthony Giddens (Månsson 2007). I vårt samhälle finns ett mål att sträva efter som oft-

ast står som en oemotsagd hägring vid slutet av studierna eller arbetsdagen; svenssonlivet, helst med en avancerande karriär och 100% sysselsättning. Det ses som ett lyckat liv. Vad mer kan man begära? Mer eller mindre omedvetet anpassar människor liksom Ida (och jag själv) sina handlingar efter dessa mål. För att nå målet krävs ett ordentligt jobb, gärna ett välbetalt och statusfyllt sådant. Det är något som Jonas fått känna av:

Generationerna innan oss är helt beroende av sitt lönearbete, säger han. Hela sin uppväxt har han känt press på sig att skaffa ett bra jobb, typ civilekonom eller läkare, men han har haft andra intressen. – Ur intervjuanteckningar med Jonas.

För att det ska finnas arbete måste det finnas produktion och då även konsumtion. Det är bränslet i det ekonomiska systemet. Förutom att köpa livsnödvändiga produkter som mat och bostad köper vi även saker vi egentligen inte behöver. Emma berättar att:

Bara när hon åker till Mora köper hon en massa saker liksom bara av vana. När hon jobbar i staden har hon också en större budget och köper därför mer saker. Är hon hungrig så köper hon bara något men här [i Skattungbyn] så måste hon laga maten för att möjligheten att köpa färdigjord mat inte finns. – Ur intervjuanteckningar med Emma.

Samtidigt som Emma berättar att hon konsumerar automatiskt när hon befinner sig i det urbana samhället säger hon att ”*jag hatar konsumismen*”. Konsumtionstrycket är så starkt att vi inte bara konsumerar onödiga saker utan att personer som Emma, som uttryckligen hatar konsumtionen och har vidtagit åtgärder för att undvika det, själv konsumerar utan att tänka efter innan det är för sent.

[Skriv här]

Emma beskriver konsumtionen som en vanesak, någonting hon gör utan närmare eftertanke. Denna typ av vanehandlingar och rutiner som präglar våra vardagsliv kallar Giddens för *praktiskt medvetande*. Det praktiska medvetandet leder inte bara till negativa konsekvenser utan tvärt om är det livsnödvändigt för oss människor. Utan det praktiska medvetandet skulle det vara otroligt jobbigt att utföra alla dagliga sysslor och interaktioner då vi skulle behöva reflektera över varför vi utför alla handlingar och hur vi bör uppföra oss gentemot varje person och situation vi stöter på (Månsson 2007). Att bryta bara några av sina rutiner kan psykiskt sett vara krävande och det är något som Emma har erfårit:

Eftersom hon gör sitt eget schema varje dag måste hon alltid tänka på vad hon egentligen vill och det kan vara utmattande. [...] Skolan har lett vägen för henne hittills men nu är det en utmaning bara att inte gå i skolan. [...] Existens känns svårt. – Ur intervjuanteckningar med Emma.

Att leva utan vardagliga rutiner som att gå till skolan eller jobbet varje dag kan vara påfrestande, eftersom Emma då måste tänka efter och reflektera över sina handlingar varje dag. Just att tänka efter vad hon *vill* göra varje dag är något hon aktivt arbetar med för att ta reda på vad hon egentligen vill göra i livet. Rutinerna hjälper människan att lägga energin på att bedöma och avgöra nya situationer istället för att konstant reflektera över de som återkommer varje dag. ”*Rutiniseringen av vardagslivet är kopplad till det praktiskt medvetna och till behovet att hantera den grundläggande ångest som präglar den mänskliga existensen*” (Månsson 2007:424). Rutinerna inger en känsla av trygghet. Eftersom det är jobbigt att hela tiden tänka själv på vad man vill göra är det lättare att bara följa sina gamla rutiner och tankemönster istället för att ändra dem.

Först när människan tänker om från början *varför* hon utför dagliga handlingar kan hon bryta dessa. Alternativt om hon rycks upp från dessa genom exempelvis en flytt eller att hon förlorar jobbet. Detta reflektiva handlande är det diskursiva medvetandet. När det brast för Ida när hon arbetade som IT-konsult rycktes hon upp ur det rutiniserade tänkandet:

Hon mådde dåligt av det och kände att hon bara levde upp till allas förväntningar. Det hände att hon grät när hon kom hem från jobbet. I den kretsen var det mycket att man skulle göra karriär och kollegorna satt och programmerade på fritiden. Hon frågade sig själv varför hon höll på med det här när hon inte ens tyckte det var kul på jobbet. Sista tiden sjukskrev hon sig själv. Hon insåg att hon lyssnat på råden men inte på sig själv. –
Ur intervjuanteckningar med Ida

Ida har bittert fått erfara baksidan av att följa en i förväg utstakad väg hon inte själv helt och hållet valt. När hon inte klarade av mer öppnades dock nya möjligheter för henne då hon började reflektera över sitt liv, sina handlingar och vägval i livet. Hon bryter rutinerna, sitt praktiska medvetande och börjar använda sitt diskursiva medvetande när hon reflekterar över sitt liv och ifrågasätter sina vägval (Månsson 2007). Även om Ida har funderat över vilket typ av liv som passar henne skriver hon till mig efter intervjuen att:

Det är så lätt att dras med i det som alla andra gör runt omkring en. Det är svårt att hålla fast i sina ideal. Alla andra konsumerar och försöker köpa sig lycka. – Ur intervjuanteckningar med Ida

2.2 Att kunna påverka sitt eget liv

Alla skattungar jag pratat med har på olika sätt uttryckt att de vill kunna påverka sina egna liv mer själva. Agnes som bor i Stockholm

[Skriv här]

och Mattias som bott i Oslo berättar att de upplever att levnadskostnaderna bara av att bo i staden är så pass höga att de måste arbeta väldigt mycket bara för att bo där. Mattias säger att ”*en nackdel med att bo i Norge [i och omkring Oslo] är att allt är så dyrt så att man måste jobba hela tiden för att det ska gå runt*”. Mattias resonerar vidare att det då inte finns tid över till att reflektera djupare över varför man gör som man gör, att man kanske tror att man borde vara gladare fast man inte är det. Ett exempel på hur detta ekorrhjulsliv kan gå till ger mig Jonas när han beskriver dagar med mycket arbete i Stockholm:

Till exempel när han har jobbat hela dagen och vet att han måste göra samma sak imorgon. Att sedan sitta i lokaltrafiken i två timmar och komma hem skittrött men utan att kunna gå och sova för då vet han att han kommer vakna klockan tolv på natten och inte kunna sova mer. Då får han istället ringa en polare bara för att inte sova. – Ur intervjuanteckningar med Jonas

Arbetsdagen understödjer på det här sättet en rutiniserad vardag. Den fungerar som ett slags tankelås som hindrar människan att tänka efter och nå det diskursiva medvetandet som krävs för att förändra rutinerna. I Skattungbyn är det dock många som tänker på ett annorlunda sätt och genom det förändrat sitt vardagsliv.

Moa berättar att skattungarna har en annan syn på arbetsupplägget, ”*folk (de inflyttade i byn) anser ofta inte att lönearbete är det viktigaste man ska ägna sig åt i livet*”. Denna idé är något jag uppfattat delas hos alla skattungar jag intervjuat. Det handlar om att kunna göra det de själva vill, att inte vara fånge i arbetstider, schemalagda dagar och arbeten som kanske inte är deras drömjobb. Jonas berättar att:

Man har det man vill göra privat, och när man jobbar hela tiden har man inte tid att göra det man egentligen vill”. Maria har liknande tankar och

säger att ”det är skönt att ha sina saker utan att det behöver kosta så mycket, då kan man göra lite som man själv vill. – Ur intervjuanteckningar med Jonas.

Moa och Emma uttrycker sig över att det finns någon slags kraft som säger åt dem hur de bör leva sina liv. Moa beskriver att hon för att motivera full sysselsättning behöver en anledning bakom att arbeta, inte att själva arbetet skulle vara ett mål i sig. ”*Men om hon t.ex. vill köpa en gård så kan hon tänka sig att jobba heltid av den anledningen, inte p.g.a. att en osynlig kraft säger åt henne att göra det*”. Senare i intervjun berättar hon om när hon varit i kontakt med arbetsförmedlingen känt att hon blivit pressad för att arbeta heltid fast hon inte själv inte önskat det. Emma har också upplevt den här kraften och berättar att ”*Det är något som säger åt en vad man ska vilja, men hon vill ta reda på vad det är hon själv vill*” och syftar på samhällets normer, särskilt om konsumtion och utseende.

Människors handlingar och samhällets strukturer och institutioner bygger upp varandra. Människans handlingar och samhället är därför inte frånskilda varandra. Det här innebär att en människa handlar utifrån påverkan från samhället, och genom denna handling reproducerar människan i sin tur samhället (Månsson 2007; Fuchs 2003). Den här påverkande kraften Moa och Emma känner av kan på så sätt förklaras enligt struktureringsteorin. Kraften är samhällets krav på dem. Genom att göra som den kräver rekonstruerar de samhällets struktur. Enligt struktureringsteorin är människan alltid fri att göra de val hon vill, men det är genom påverkan från samhället hon gör de val hon faktiskt gör. Människan både skapar, kontrolleras av och omformar samhället (ibid.). Även om Moa och Emma väljer att leva på ett annorlunda sätt än en stor del av samhället är det ändå samma samhälle som har influerat dem att ta de beslut de gjort. Att leva miljövänligt och att ge livet

[Skriv här]

mening är idag del av en större trend om miljömedvetenhet och sökande efter mening. Hur vi än gör kan vi inte göra oss fria samhällets påverkan. Genom en snabb sökning på Google hittar jag flertalet artiklar om trenden att leva grönt och miljövänligt både i staden och på landet. Sydsvenskan har en artikel som heter ”Gröna vågen är här för gott” som handlar om hur en längtan till ursprunglighet visar sig i moderna, kommersialiserade, urbana liv. Svenska dagbladet skriver i artikeln ”Den nya gröna vågen” om hur stadsbor blir mer intresserade av matens ursprung med exempel på att adoptera en fjällkor eller bli fadder åt bin. Aftonbladets ”en ny gröna vågen-trend” berättar om fenomenet Wwoofing som handlar om att volontärarbeta på ekologiska bondgårdar.

2.3 Tid

Under intervjuerna med skattungarna upptäcker jag att alla talar om tid på olika sätt. Gemensamt är att de beskriver en tydlig skillnad mellan tid i staden och tid i byn.

”I staden kan man distrahera sig, men här i Skattungbyn är det mer accepterande, om man inte har något att göra så finns det inget att göra. Det är lätt att få tiden att passera utan att göra något. Det känns som att tiden bara faller bort i staden, men här [i Skattungbyn] tvingas hon växa hela tiden”. – Ur intervjuanteckningar med Emma

När Emma talar om staden beskriver hon att hon inte märker lika tydligt att tiden flyter förbi och att det är lätt att distrahera sig. Jag tänker direkt på föregående kapitel som handlade om att kunna påverka sitt liv. För att kunna förändra något måste människan kunna reflektera innan hon handlar (Månsson 2007). Det menar även Virilio som kopplar ihop detta med vad han kallar *den verkliga tidens tyranni* (tyranny

of real time). Med tidens tyranni menar han att distraktioner (han inriktar sig främst på teknologi så som teven) tillintetgör människans förmåga att reflektera och istället kräver en reflexmässig respons, det vill säga att handla utan att tänka efter före (Virilio 1999 i Wollin Elhouar 2014:140f). Distraktionerna i moderna västerländska samhällen med den här tyranniska inverkan anser jag är långt fler än endast teven. På teknologispåret som Virilio tar upp är jag övertygad om att datorer och smarttelefoner tagit ledningen i distraktionstävlingen. Men för att återkomma till staden som Emma pratar om kan dessa distraktioner handla om att det alltid finns något att göra där. Det kan vara jobbet, att gå på krogen, bio, föreställning, matserveringar, att alltid vara uppkopplad och att allt finns lätt och snabbt tillgängligt. Tillfällena är få då vi blir utelämnade åt oss själva och våra egna tankar under en längre tid. Två andra informanter som känner av detta är Ida och Maria. Ida berättar att hon inte vill leva ”åtta till fem livet” eller ”vara i ekorrhjulet” och Maria säger att hon ”ville inte hamna i ekorrhjulet, jobba, äta sova, dö”.

”Bara för att hålla sig flytande [i Stockholm] behöver hon jobba mycket mer. Hon har mindre fritid vilket gör att hon känner sig stressad (...) Om hon inte jobbar på helgen tar hon det lugnt och fixar med sådant som hon inte hunnit under veckan och kanske träffar några kompisar”. – Ur intervjuanteckningar med Agnes

Tiden i staden hör ihop med det moderna samhället där tiden ses som en konsumtionsvara som kan förbrukas och som bör utnyttjas på effektivaste sätt (Wollin Elhouar 2014:149). Om människan ser tiden på det här sättet betyder det också att hon ser tiden som något som existerar i en begränsad mängd. När Agnes upplever att hennes egentid reduceras och hon inte hinner göra allt hon borde under den begränsade

[Skriv här]

tiden känner hon sig stressad. Ingen informant jag talade med nämnde stress eller begränsad tid när de talade om livet i byn.

”I Skattungbyn är det ett lugnare tempo. Det händer mer saker men det är inte lika klockbundet [...] En vanlig dag i Skattungbyn är väldigt årstidsbundet” – Ur intervjuanteckningar med Tomas.

”En vanlig dag i Stockholm ställer hon väckarklockan och vaknar av att alarmet ringer några timmar innan hon ska till jobbet [...] En vanlig dag i Skattungbyn vaknade hon upp utav sig själv utan att ställa klockan”. – Ur intervjuanteckningar med Johanna.

För att kunna utnyttja tiden på effektivaste sätt mäter vi den genom klockan. Tomas och Agnes beskriver hur klockan gör sig mer närvarande när de bor i staden än när de bodde i byn. I byn kunde de istället följa sin egen eller årstidernas takt. Det är en långsammare takt de funnit i byn. Mattias är även han inne på samma spår och berättar att *”Åren i Skattungbyn har handlat mycket om att varva ned lite”*. Ida har kopplat ihop de olika hastigheterna hon upplever i samhället med sig själv som människa och valt sin livsstil efter det:

”Hon har kommit på att hon är en långsam person och har accepterat det. Tidigare försökte hon hinna med alla andras takt. Lever man enklare har man mindre pengar men mer tid att leva – att hålla sig varm och mätt”. – Ur intervjuanteckningar med Ida

3 Hur beskrivs livskvalitet?

Vad är det egentligen som får unga människor att vilja flytta ut på landsbygden? När skattungarna talar om vad de tycker om att göra och vad som är viktigt för dem i livet finner jag att de har väldigt liknande tankar.

Den första likheten som framkommer i intervjuerna är en gemensam kärlek till naturen. Att bo nära och att ha tillgång till naturen är något de uppskattar. Att kunna gå på långa promenader, åka skidor, gå på tur, plocka bär, andas frisk luft, höra fågelsången samt känna det lugn naturen inger.

Känslan när hon kommer till byn är att det är härligt, vackert, lugnt och fridfullt. Man kan gå ut i skogen och plocka bär, springa, det finns rekreativsmöjligheter, cykel, spark. – Ur intervjuanteckningar med Maria

Hon ser sig inte bo i en storstad. Största anledningen till det är att hon tycker det är fult. Det finns ingen fin natur i närheten, det är mycket betong och vägar och finns ingen natur kvar. För att kunna komma till naturen måste man åka långt men på landsbygden bor man i naturen". – Ur intervjuanteckningar med Agnes

Från denna kärlek till naturen föds även en ansvarskänsla av att ta väl hand om naturen och med det kommer en hel livsstil. Att leva enkelt är något som alla informanter strävar efter. Att leva enkelt innebär att

[Skriv här]

inte leva med så många bekvämligheter och saker. Många lever utan rinnande vatten, eldar med ved för att värma upp bostaden, någon hade bott utan elektricitet, man lagar saker eller lånar av varandra istället för att köpa nytt, lever billigt och odlar en del av sin egen mat.

Att uppskatta dessa för många självklara och vardagliga ting känns som en viktig erfarenhet då en försöker spara på jordens resurser. – Ur brev från Ida

Att odla har alla informanter återkommit till som en viktig del i deras liv. De flesta hade ingen eller liten erfarenhet av odling under uppväxten men har upptäckt glädjen i det under kursens gång eller kort innan de flyttat till byn. Det de uppskattar med odlingen är att det är roligt, att det är tillfredställande att äta mat de odlat själva och att veta grödans ursprung till skillnad från den anonyma maten i affären. Men också att den odlats utan gifter och dåliga arbetsförhållanden är viktigt. En annan anledning bakom odlingen är att det är billigt och en del av ett ekonomiskt oberoende.

Maria trivs bra i byn, hon tycker det är en stor livskvalitet att kunna producera sin egen mat. Hon får honung, ägg, lammkött, skinn, ull, gödsel till odlingarna från fåren, de betar ned gräset runt knutarna och håller hagmarkerna öppna så att det blir utsikt. – Ur intervjuanteckningar med Maria.

Matkonsumtionen går också in i en värld med mindre konsumtion. Att folk måste odla något för vår konsumtion fast de kanske inte vill. Att människor behöver dö för att vi ska kunna äta billig mat besprutad med gifter. – Ur intervjuanteckningar med Moa

Alla skattungar uppskattar sammanhanget i byn. Att de som bor där är trevliga, likasinnade och har liknande värderingar. Av de inflyttade som stannar kvar är det många som vill leva på liknande sätt och som

har liknande intressen. Det här är viktiga anledningar som gör att de känner tillhörighet. En av de kvalitéer som informanterna uppskattar mest är att man hjälper varandra. De behöver aldrig stå ensamma med ett problem vilket inger en känsla av trygghet.

Jonas berättar att man måste ha koll på allt för att köpa hus och det kam man till stor del läsa sig till, det svåra är det sociala. Om man blir en utbildning och står där utan någon hjälp, "det är något utav en inre mar-dröm". [...] När han kom till Skattungbyn kände han att här finns det so-ciala och samverkan. – Ur intervjuanteckningar med Jonas

Sen att folk lever på lite alternativa sätt, att vissa bygger vagnar av åter-vunnet material och andra har timrat stugor av gamla lador, det ger ho-nom inspiration när han kommer hit. – Ur intervjuanteckningar med Matt-tias

En sista viktig pusselbit för ett trivsamt liv finner skattungarna i fritiden. De föredrar enkelhet och mycket fritid framför mycket lönearbete, pengar och bekvämligheter. De vill njuta av livet till fullo och hitta mening i tillvaron.

Även om hon inte hade något lönearbete var det mer tillfredställande och det kändes mer meningsfullt eftersom hon kunde odla och fixa. Hon hade väldigt mycket fritid för att göra roliga saker och för att bara vara med sig själv. – Ur intervjuanteckningar med Agnes

Men Emma vill att hon hela livet tar beslut baserade på vad hon själv vill och att hon inte behöver jobba en dag till i livet – Ur intervjuanteckningar med Emma

Vad är meningen med vardagen? Är det att jobba hundra procent? För henne och många andra i byn hamnar lönearbetet kanske på tredje eller sista plats av viktiga saker att göra i livet. – Ur intervjuanteckningar med Moa

[Skriv här]

En utopi för skattungarna är att inte behöva lönearbete, att istället kunna ägna all sin tid åt det de själva *vill* göra. De har alla massor av egna personliga projekt på gång och talar mycket varmt om dessa. Det handlar om allt från husbyggande och handarbeten till studier och att anordna kurser och festivaler. De vill inte behöva vara beroende av ett lönearbete.

4 Att bo i Skattungbyn

4.1 Praktiska problem och lösningar

Det fanns flera orsaker till varför hon flyttade därifrån [Skattungbyn]. Främsta anledningen var att hon inte hade någon inkomst när hon bodde där, hon levde på sina sparpengar och det var svårt att få tag på jobb. – Ur intervjuanteckningar med Agnes

Av de skattungar jag har pratat med berättar flera att de levt på hopsparade pengar det första året de bott i byn efter kursens slut. Flera (men inte alla) upplever det också som svårt att hitta jobb i och i närheten av byn. En del vill endast arbeta deltid eller inget alls av ideologiska skäl, eller för att de helt enkelt inte behöver en högre inkomst och hellre ägnar sig åt egna projekt. Oavsett anledning finns ett behov av att leva på en låg budget för de unga som flyttar till byn.

Hon hade t.ex. ingen dusch, hon duschade i gympasalen efter aktiviteter. I bybastun kunde man tvätta, duscha för en tia och varje lördag var bastun varm. Det var ett väldigt viktigt nav i byn liksom freeshopen. Det skulle vara svårt att leva på det här sättet om inte allt sådant redan fanns. – Ur intervjuanteckningar med Ida

För att ändå kunna bo i byn har ett antal olika lösningar arbetats fram. Många bor kollektivt men då flera bor i vagn eller små torp utan rinnande vatten eller dusch och tvättmaskin är bybastun otroligt viktig

[Skriv här]

för dem. Förutom en bastu finns här nämligen tillgång till dusch och tvättmaskin. I gymnasalen kan man förutom att duscha efter träningspass själv hålla i aktiviteter. Det enda som krävs är en betald årsavgift på någon hundralapp. En annan viktig service är en gratisloppis där folk kan lämna och ta saker gratis. På så sätt skapas ett flöde av materiella saker utan att invånarna i byn behöver betala för dem. Förutom detta finns Hanséns, ett aktivitetshus i samarbete med studiefrämjandet där skattungarna kan träffas för att bland annat kolla på film med projektor, laga mat, spela in musik med mera. Det finns dessutom en inköpsförening där invånarna kan köpa billiga torrvaror och hantverk, en kulturförening och slutligen diverse studiecirklar.

Många av de unga som flyttar till byn har en låg budget att leva på. Genom inköpsföreningen kan skattungarna köpa mat till ett lägre pris. Genom gratisloppisen, aktivitetshuset, bybastun, de olika studiecirkarna och hur gymnasalen fungerar har de lyckats anpassa priset för aktiviteter och materiella behov efter deras egna fickor. Skattungarna har på så sätt lyckats skapa en egen ekonomisk struktur som är anpassad mer efter deras individuella behov än efter övriga samhällets.

Det gör att fler har möjlighet att vara med och bidra. För om det ska kosta kan man känna att om man inte är professionell kan man inte ta betalt för något. Ett exempel är att på Hanséns har de haft hantverkskvällar och då kanske inte ens den personen som håller i det inte kan något om hantverk utan kanske bara ser till att det är varmt i huset, sedan hjälper alla varandra – Ur intervjuanteckningar med Moa

Genom att det inte finns ett krav på expertkunskaper från skattungarna öppnar det dörren för vem som helst att bidra med det den kan. Det här gör att skattungarna arrangerar mer aktiviteter och att det blir liv i

byn. Det blir roligare att bo där. Alla skattungar jag intervjuat pratar om att det händer så mycket i byn.

”Den speciella service som finns i byn säger han är samverkan. Han tar ett exempel om när han skrev på en av Skattungbyns facebookgrupper ”skänkes, bytes, önskas” och frågade om någon hade en cirkelsåg att låna ut. Inom 3 minuter fick han svar om att han får låna någon såg och efter 30 min säger en annan att han kan komma och hjälpa till med arbetet eftersom han är ledig nästa dag. Jonas hade ingen utrustning och ingen erfarenhet av det som han behövde göra och nu är det gjort”. – Ur intervjuanteckningar med Jonas

”På våren är det mycket att folk hjälps åt, som nu i helgen har några bjudit in folk att såga och stapla långved. Liknande evenemang händer några gånger i månaden och det tycker han är trevligt, att folk kan be om hjälp utan något krav på ersättning vilket gör att folk hjälper till” – Ur intervjuanteckningar med Mattias

I mina intervjuer frågar jag om det finns några gemensamma värderingar i byn och om det finns någon speciell service. Informant efter informant talar då om att man hjälper varandra i byn och samverkar. Jag får reda på att eftersom många arbetar deltid eller lever på sparpengar har de mycket fritid de kan använda för att hjälpa andra och att arbeta ideellt. Att ha mycket fritid gör även att det inte känns besvärande att hjälpa andra för att man egentligen behövt göra något annat eller har ond om tid. Jag kopplar ihop denna hjälpsamhetsnorm med de etablerade verksamheterna som Slåttis och gratisloppisen och inser att grundstommen bakom allt är en kollektiv anda och solidaritet. Glädjen och möjligheterna i att arbeta tillsammans. Genom att individer återupprepar handlingar tillsammans skapar de och blir del av ett socialt system, vilket Whittington (2010) noterat. Jag får höra att detta

[Skriv här]

är något som gäller för alla som bor i byn och inte bara för ”grönisar-na” som de inflyttade kallar sig själva.

Han tillsammans med tre andra var de första unga som stannade kvar i byn efter att de hade gått kursen på flera år och i och med det inspirerade de flera unga till att det var möjligt att bo där. – Ur intervjuanteckningar med Tomas

Tomas som flyttade till Skattungbyn 2005 var en av de första unga på många år som flyttade till byn. I och med att han med sina kompisar stannade kvar såg andra unga som gick kursen att det faktiskt var möjligt att bosätta sig i byn. Detta ledde till att fler unga vågade sig på det samma och Tomas uppskattar att det numera bor kvar ca 30 personer som stannat nyligen och att ungefär 100 av byns ca 300 invånare någon gång gått kursen på folkhögskolan. Under folkhögskolekursen får kursdeltagarna lära sig att odla men även att konservera skörden, att tillaga den samt olika hantverk. Kursen ger de teoretiska förkunskaperna som krävs för att börja med självförsörjning men alla som bor kvar i byn efter kursens slut bevisar och inspirerar till att det är praktiskt möjligt att leva ett sådant liv. De som stannat utgör dessutom ett viktigt socialt nätverk där alla hjälper varandra (Whittington 2010).

4.2 Skattungbyn som en del av samhället

Skattungbyn är uppbyggd på ett annat sätt än andra samhällen. Man ger istället för att ta betalt. T.ex. freeshopen, allt cirkulerar som i ett bibliotek, folk hjälper varandra. Allt bara flödar. Det gör det till det magiska stället som det är. Det bygger på donationer, inte att man köper och att saker har en viss summa. Man känner vad det är värt för en själv och saker får cirkulera. – Ur intervjuanteckningar med Ida

Även om invånarna i Skattungbyn har skapat några strukturer som skiljer sig mycket från det övriga samhället, strukturer som värderar en själslig betalning och solidaritet snarare än en ekonomisk, är det långt ifrån separerat från övriga samhället (Fuchs 2003). Alla som bor där är på något sätt beroende av en ekonomisk inkomst, att kunna handla mat de själva inte odlar eller får tag på på annat sätt och att transportera sig. De ingår även på alla andra vis i en del av statsapparaten som ingen kan undkomma utan att byta land eller avskriva sig sitt medborgarskap.

Hjälpsamhetsnormen och de etablerade ideella verksamheterna i Skattungbyn existerar inte av sig själva utan byggs upp av sociala möten. Varje gång en person använder sig utav strukturerna återskapas dem och förstärks (Månsson 2007; Fuchs 2003; Whittings 2010). Varje gång skattungar hjälper varandra i byn bara för att och varje gång de går ned på rundan på lördagar bidrar de till existensen av dessa företeelser. De bygger upp sitt samhälle genom sina handlingar. Detta fenomen är dock inte enkelriktat utan sker åt båda håll. Samhället påverkar alltså även individens handlingar, så förklaras det hela med struktureringsteorin. Trots att de strukturer som finns i Skattungbyn skiljer sig avsevärt från övriga samhällets är det samma samhälle som från första början påverkat individerna att bygga upp de nya särpräglade strukturerna i Skattungbyn (ibid).

[Skriv här]

5 Slutdiskussion

Syftet med den här uppsatsen var att undersöka vad det är som gör att unga människor söker sig ut på landsbygden och vad som underlättar för dem att bo där. För att ge en bild av detta frågade jag hur det urbaniserade samhället upplevs, vad som är livskvalitet för skattungarna och slutligen vad som möjliggör för dem att bo i byn.

Alla människor mår inte bra i det urbana samhället. Många blir lätt stressade av den snabba rytmen, trycket på att hela tiden konsumera, att göra karriär och visa upp sin individuella framgång. En känsla av att tiden bara rusar förbi och att det är lätt att sugas in i distraktioner i urbana miljöer. Det finns en upplevelse av att det är svårt att påverka sin omgivning och sitt eget liv, och att tvingas spendera största delen av sin tid på att jobba bara för att kunna ha en bostad och mat på bordet. I den här studien har jag kopplat ihop denna upplevelse av staden, som mina informanter i Skattungbyn målat upp för mig, med strukturerings teorin. Jag har funnit en brist på tid och tillfälle för personlig reflektion i det urbaniserade samhället. Denna brist gör det svårt att bryta sig loss från ett liv i arbetsdagens ekorrhjul. Varför går du till jobbet varje dag och vad jobbar du emot? Vad är det som får just dig att må bra och vara lycklig? På landsbygden kan de skattungar jag intervjuat komma bort från de negativa sidorna av samhället som de upplever. De frestas inte till konsumtion där och de har tid och ut-

rymme för att ägna sig åt vad som känns meningsfullt och välgörande för just dem. Det som är viktigt för skattungarna är att få leva nära naturen med så liten påfrestning som möjligt på denna. De gör detta genom att leva enkelt och att odla sin egen mat. En annan viktig del är även att inte tvingas till att lönearbeta då de hellre spenderar sin tid på vad de själva vill. Det är en av anledningarna som lockar dem bort från det urbana samhället, som i skattungarnas fall ofta, men inte alltid, är större städer.

I Skattungbyn har mina informanter hittat strukturer som gör det enklare för dem att leva ett liv på landsbygden. Det är tack vare en hjälpsamhetsnorm och den etablerade service som redan fanns tidigare i byn och servicen som de själva har byggt upp, som underlättar för yngre människor att flytta in. Dessa särskilda strukturer gör att de som vill flytta till byn inte behöver några speciella förkunskaper. Nyinflyttade blir inte totalt utelämnade åt sitt eget öde utan har en säkerhet i form av ett nätverk av människor som gärna hjälper till och delar sina erfarenheter och kunskaper. De verksamheter som skattungarna har skapat är dessutom anpassade efter deras egna förutsättningar. Både de ekonomiska och sociala. Utöver det här fungerar folkhögskolekursen som en sluss in i byn för unga människor (Källgren & Norelius 2008). Tillsammans gör allt detta att steget för att flytta från stad till land blir kortare att ta. Att flytta ut på landet är inget som sker utan reflektion numera utan det gäller att aktivt ta det steget. Det är inte något som ”bara händer”, till skillnad mot staden där många blir kvar efter studier eller på grund av jobbmöjligheter.

Att flytta ut på landsbygden är ett val möjligt att ta tack vare samhällets påverkan på individen. Samhällets strukturer möjliggör för och tillåter detta att ske. Utan denna knuff från samhällets sida hade det,

[Skriv här]

enligt struktureringsteorin, inte varit möjligt för dessa människor att flytta från staden. Samhället inte bara tillåter flytten att ske utan till och med uppmuntrar den, genom till exempel folkhögskolekursen och studiecirkel som är finansierade av staten. Tack vare detta kan dessa personer vid ung ålder flytta ut på landsbygden med deltidsarbete som enda inkomst och ändå leva ett gott liv. I många andra samhällen hade detta inte varit möjligt då samhällets strukturer begränsat det genom bland annat låga löner i kontrast till höga skolavgifter, mat-, bostads- och transportpriser. På detta vis kan samhället påverka individens val.

Individen bygger i sin tur upp samhällsstrukturerna genom upprepade handlingar. Genom att jag varje dag handla min mat i mataffären upprätthåller jag en struktur av företag och politiska beslut som kontrollerar min matförsörjning. På samma sätt som individen själv bygger upp dessa strukturer kan hon däremot också bryta dessa genom att handla annorlunda. Skattungarna gör detta genom att odla en del av sin egen mat, byta produkter och tjänster med varandra och att driva en egeninköpsförening (Fuchs 2003).

Skattungarnas intresse för miljöfrågor och ifrågasättande av en traditionell urban livsstil är dock inget unikt endast för dem. Om samhälle och individ påverkar varandra i tur och ordning betyder det att det samhälle, med fokus på urbanism och konsumtion, vi lever i idag självt har skapat detta utbredda intresse. Skattungarnas utflyttning från staden till landet kan då ses som en del av en större trend av utflyttning som kan komma att bli en ny grön våg (Norrström 2014).

I nationalencyklopedin definieras gröna vågare som personer som främst under sjuttioalet flyttade ut på landet till små gårdar där de försökte leva utan moderna bekvämligheter, ofta i kollektiv och med ekologisk självhushållning. Företeelsen tolkas som en protest mot det

”moderna samhällets hets och onaturliga levnadsformer”. När jag läser detta tycker jag att det till stor del även stämmer överens med de personer jag intervjuat i Skattungbyn. Men någonting känns fel. 1970-talets gröna våg känns på ett sätt bakåtsträvande, som ett sökande efter ursprunglighet och rötter. Det jag stötte på i Skattungbyn känns, tvärt om, framåtsträvande och modernt. Jag får uppfattningen av att dessa unga människor söker efter nya lösningar och idéer för att leva ett mer miljövänligt och hälsosamt liv. De vill ta vara på det bästa av både det gamla och det nya. Det andra som slår mig är att de personer jag intervjuat oftast har reflekterat väldigt mycket över sina livsval. De finner sig verkligen där de är av en anledning.

Den här studien beskriver en särskild grupp människors relation till stad och land. Några andra frågor som skulle vara intressanta för vidare forskning är vad andra sociala grupper har för förhållande till rurala och urbana samhällen. Finns det andra lokalt konstruerade strukturer som underlättar för unga att flytta ut på landsbygden? Vill unga över huvud taget bo på landsbygden eller bor de hellre i staden om valet var helt fritt?

[Skriv här]

Referenser

Amcoff, Jan. 2008: *Ska hela Sverige leva?* Stockholm: Formas.

Fuchs, Christian. 2003: *Structuration Theory and Self-Organization*. Vienna: Institute of Design and Technology Assessment, Vienna University of Technology.

Månsson, Per (red) 2007: *Moderna samhällsteorier: traditioner, riktningar, teoretiker*. Finland: WS Bookwell AB.

Kaijser, Lars & Magnus Ölander (red.). 1999: *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. 2009: *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Kjällgren, Andreas & Norelius, Johanna. 2014: *Händer, huvud och hjärta: En fältstudie om platsens betydelse för gröna livsval i Skattungbyn*. Göteborg: Institutionen för ekonomi och samhälle, Göteborgs universitet.

Norrström, Lena. 2014: *Motivet till klivet: En studie av drivkrafterna bakom meningsskapandet inom en ny grön utflyttningsvåg för självhushållning*. Uppsala: Institutionen för stad och land, Sveriges lantbruksuniversitet.

Whittington, Richard. 2010: *Giddens, structuration theory and strategy as practice: Cambridge handbook of strategy as practice*. New York: Cambridge University press.

Wollin Elhouar, Elisabeth. 2014: *Tillhör vi Sveriges framtid? En etnologisk studie av vardag och hållbarhet i norrländsk glesbygd*. Stockholm: Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap, Stockholms universitet.

Hemsidor

Bratt Lejring, Elina. En ny gröna vågen-trend. 2015-06-01. <http://www.aftonbladet.se/wendela/trend/article19456462.ab>.

Höök, Lovisa. 2011: *Gröna vågen är här för gott*. Sydsvenskan. 2011-08-22: <http://www.sydsvenskan.se/inpa-livet/grona-vagen-har-for-gott/>.

Ståhl, Anna-Britta. *Den nya gröna vågen*. Svenska Dagbladet. 2015-06-02. <http://www.svd.se/den-nya-grona-vagen>.

Kursbeskrivning på Mora folkhögskolas hemsida 2015-06-02: <http://www.morafolkhogskola.se/default.asp?PageID=555>.

Karta över skattungbyn på Lantmäteriets hemsida 2015-06-08: <http://kso.lantmateriet.se/?e=493922&n=6764859&z=6>.

Ottosson, Lennart. Gröna vågen. Nationalencyklopedin. 2015-06-02: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/gr%C3%B6na-v%C3%A5gen>.

[Skriv här]

Informanter

Agnes, 2015-04-16, telefonintervju.

Emma, 2015-04-07, Skattungbyn.

Ida, 2015-04-10, telefonintervju.

Jonas, 2015-04-09, Skattungbyn.

Maria, 2015-04-08, Skattungbyn.

Mattias, 2015-04-09, Skattungbyn.

Moa, 2015-04-08, Skattungbyn.

Tomas, 2015-04-16, telefonintervju.